

30.1.2006

PI 71
99871 INARI

**Viite: Lapin lääninhallituksen päätös L.245A
LLH-2004-00846/OP-642**

Selvitys: Alueellinen yhteistyö saamelaisnuorten identiteetin vahvistajana –
hankkeesta

1. Hankkeen taustaa

Saamelaisten kielen ja kulttuurin turvaamiseksi ja edistämiseksi on yhteiskunnassa säädetty lakeja ja järjestetty toimintaa mm. saamenkielen opetusta kouluissa ja saamenkielisiä palveluja lapsille. Saamelaisilla lapsilla ja nuorilla on kuitenkin yhä vähemmän kielenkäyttötilanteita, koska ympäröivä yhteiskunta on suomenkielinen. Vanhemmat ja kodit saavat vähän tukea lastensa saamenkielen ja kulttuurin tukemisessa., koska esim. lasten ja nuorten vapaa-ajan toimintoja, saamenkielistä kirjallisuutta ja lehtiä tai tv-ohjelmia ei ole tarjolla. Saamelaiset nuoret tarvitsevat tukea saamenkielen käyttämisessä ja kulttuuri-identiteettinsä vahvistamisessa. Saamelaisille nuorille on tarjolla hyvin vähän toimintaa ja tapahtumia, joissa olisi mahdollisuus kanssakäymiseen eri alueiden saamelaisnuorten kanssa. He tarvitsevat mahdollisuuksia kehittää sosiaalisen kanssakäymisen taitoja, koska tänä päivänä nuorille aivan syydetään erilaisia virikkeitä ja vaatimuksia mm. internetin kautta.

Saamelaisalueen nuorten tekemien aloitteiden ja esitysten pohjalta SámiSoster ry haki rahoitusta ”Alueellinen yhteistyö saamelaisnuorten identiteetin vahvistajana” – hankkeelle.

Nuoret esittivät kehitettäväksi mm. alueellista toimintaa, jossa voi tutustua eri alueen nuorten kulttuuriin ja elämään ja kehittää toimintoja yhdessä. Toimintamalleiksi nuoret esittivät järjestettäväksi vuosittaista tapahtumaa, jossa heillä olisi mahdollisuus tapaamiseen eri alueiden saamelaisnuorten kanssa. Saamelaisnuorten tapahtumassa nuorilla olisi mahdollisuus paitsi kanssakäymiseen toisten nuorten kanssa, myös pohtia yhdessä saamelaiseen kulttuuriin sisältyviä asioita, monikulttuurisen yhteiskunnan vaatimuksia ja nuorten omia mahdollisuuksia ja vaikeuksia saamelaisen kulttuurin ja kielen ylläpitämisessä.

2. Hankkeen tavoitteet

- a) saamelaisnuorten identiteetin vahvistaminen mm. eri alueiden nuorten yhteisellä tapahtumalla ja yhteistoiminnalla, jossa teemoina tässä tapahtumassa ovat saamelaisnuorten kulttuuri-identiteetti ja alueellinen nuorisotyö.
- b) nuorten sosiaalisten taitojen kehittäminen
- c) kerätä saamelaisnuorten itsensä tuottamaa tietoa saamelaisen alueellisen nuorisotyön sisällöstä ja toimintatavoista.

3. Hankkeen toteutus

Myönnetyllä avustuksella on toteutettu alueellisia viikonlopputapahtumia, nuorten osallistuminen saamelaismusiikin Ijahis Idja- tapahtumaan sekä järjestetty paikallisia nuorten kokoontumisia

a) **Viikonlopputapahtuma Riutulan Vasatokassa Inarissa lokakuussa 2004**

Riutulan tapahtumaan osallistui 15 nuorta Utsjoen ja Inarin alueelta. Diskoon osallistujia oli huomattavasti enemmän.

Tapahtuman käytännön järjestelyistä vastasivat SamiSoster ry:n työntekijät Ristenrauna Magga, Inger-Anne Äärelä, Leena Palojärvi, Inga Näkkäläjärvi ja Sverre Porsanger. Lisäksi nuorten työpajojen ja keskustelujen vetäjiksi oli kutsuttu mukaan Anne Kirste Aikio Utsjoelta ja Pauliina Feodoroff Keväjärveltä. Läänintaiteilija Ulla Pirttijärvi vieraili tapahtumassa.

Diskon järjestelyihin osallistui Inarin kunnan nuorisotoimen selvä peli-työryhmä vapaaehtoistyöntekijöineen.

Ohjelma koostui keskusteluista, ryhmätöistä sekä erilaisista työpajoista.

Lisäksi järjestettiin Inarin nuorisotoimen SELVÄ PELI- ryhmän kanssa yhteistyössä disko.

Keskusteluja saamelaiskulttuurista, saamelaisuudesta, saamelaisesta identiteetistä ja nuorten ajatuksista ko. asioista johtivat Pauliina Feodoroff ja Anne Kirste Aikio.

Sverre Porsangerin vetämänä toteutettiin lyhytfilmi –työpaja, jossa nuoret saivat kokeilla asioiden ilmaisemista lyhytfilmien välityksellä. Nuoret suunnittelivat ja kuvasivat viikonlopun tapahtumaa.

Videokamerat oli lainattu Enontekiön ja Inarin kuntien nuorisotoimilta.

Läänintaiteilija Ulla Pirttijärven vetämässä työpajassa opeteltiin äänenavausta ja joikua.

Teatteriohjaaja Pauliina Feodoroff ohjasi luovan ilmaisun työpajaa, jossa nuoret kokeilivat erilaisten naamioiden ym. esineiden valmistamista paperimassasta. Lisäksi hän ”keskustelutti” samalla nuoria saamelaisidentiteetin vahvistamiseen ja saamelaisnuorten toimintaan liittyvistä asioista.

Koko viikonlopun teemanahan oli alueellisen nuorisotyön toimintamallin kehittämien ja sitä varten Pauliina Feodoroff keräsi materiaalia sekä Riutulan tapahtumasta että myös muista nuorten tapahtumista.

Näiden materiaalien pohjalta Pauliina Feodoroff työsti hankesuunnitelman Sami Nuorat Ovttas.

b) IJAHIS IDJA- tapahtuma

Inarissa järjestettiin toukokuun lopussa saamelaismusiikkikonsertti Ijahis Idja. Tapahtuman järjestivät Saamelaiskäräjät ja Saamelaisalueen koulutuskeskus. SámiSoster ry järjesti saamelaisalueen nuorille mahdollisuuden osallistua tapahtumaan.

c) Paikalliset nuorten kokoontumiset

Paikallisia kokoontumisia on järjestetty Utsjoen Karigasniemellä, Inarin kirkonkylällä ja Enontekiön Leppäjärvellä.

Näissä tapaamisissa nuoret ovat ideoineet nuorten toimintoja, järjestäneet yhteistä toimintaa mm. peli-iltoja sekä tehneet aloitteita kuntapäätäjille nuorisotoiminnan kehittämistarpeista.

d) Selvitys yhteistyömahdollisuuksista Kaarasjoen Infonuorra / nuorisoklubin kanssa

SámiSoster ry:n toteuttaman Virkus Gilli- hankkeen yhteydessä selvitettiin tätä nuorisotoimen mallia varten yhteistyömahdollisuuksia raja-alueella. Sverre Porsanger selvitti Norjan Karasjoella jo kauan aikaa toimineen Infonuorra /nuorisoklubin ja Suomen nuorten yhteistyömahdollisuuksia.

Yhteistyöhön nähtiin tarvetta ja mahdollisuuksia kummallakin puolella rajaa. Suurimpana esteenä nuorten tapaamisille ja toimintoihin osallistumiselle olivat pitkät matkat. Yhtenä mahdollisuutena esteiden vähentämiselle nähtiin ”nuorisobussi” toiminnan kehittäminen raja-alueiden yhteistoimintana.

4. Tulokset:

- Saamelaisalueen nuorten yhteistoiminnan käynnistyminen ja nuorten parissa työskentelevien tahojen verkostoituminen
- Nuorten asioiden ja elämään liittyvien asioiden esille nouseminen sekä SámiSoster ry:n, Saamelaiskäräjien ja saamelaisalueen kuntien toiminnassa.
- Nuorten ideoima toimintamalli, joka tähtää saamelaisnuorten alueellisen nuorisotyön toiminnan kehittämiseen. Sámi Nuorat Ovttas – hankkeen suunnitelma ja rahoitushakemus
- SámiSoster ry:n ja Inarin kunnan nuorisotoimen Selvä Peli – toiminnan yhteistyön käynnistyminen
- Tiedon lisääntyminen nuorten yhteistoimintamahdollisuuksista raja-alueella Norjan ja Suomen välillä.

5. Arviointi

Arvioitaessa tämän hankkeen vaikutuksia ja tavoitteiden toteutumista, voidaan todeta, että asetetut tavoitteet toteutuivat sekä määrällisesti että sisällöllisesti.

Kun ollaan luomassa uutta toimintaa, vie aikansa tehdä sitä tunnetuksi ja saada ihmiset liikkeelle. Vasta ”puskaradion” kautta tieto leviää kokemuksista ja kommentaista tapahtumista tai toiminnoista. Saamelaisalueen nuorista osa opiskelee alueen ulkopuolella ja välimatkat ovat pitkiä, joten määrällisesti tapahtumien osanottajia ei voi ollakaan suuria määriä.

Ottaen huomioon saamelaisalueen laajuuden, hanke kuitenkin tavoitti nuoret. Nuorten osallistumiseen vaikuttivat monet asiat mm. poroerotukset, jotka eivät olleet tiedossa suunniteltaessa tapahtumia, rippikoululeirit, joista ei järjestäjillä ollut ajoissa tietoa, muualla opiskelevien nuorten omat tapaamiset tai muuta vastaavaa. Toimintojen yhteensovittaminen koko saamelaisalueen huomioiden on haasteellinen tehtävä.

Hankkeeseen saatu avustus oli pieni, mutta toteutus onnistui näinkin laajasti, koska SámiSoster ry:llä oli samanaikaisesti muuta toimintaa, jotka tukivat tätä hanketta.

Hankkeen myötä ja nuorten aktiivisuuden lisääntyessä, myös SámiSoster ry:n toiminnassa lisääntyivät nimenomaisesti nuorten hyvinvointia lisäävät toiminnat mm. Utsjoen kunnan ja seurakunnan kanssa yhteistyössä toteutettava nuorten syrjäytymistä ehkäisevä hanke Utsjoella. Yhteistyön käynnistyminen Inarin kunnan nuorisotoimen Selvä Peli- toiminnan kanssa on edistämässä nuorten päihteettömyyttä ja hyvinvointia.

Kaikella saamelaiden omalla toiminnalla ja erityisesti jos toiminta on kohdennettu nimenomaisesti nuoriin, on myönteisiä vaikutuksia saamelaisnuorten identiteetin vahvistumiselle ja koko saamelaisen yhteisön vahvistumiselle. Tässä hankkeessa oli tärkeää, että nuoret itse olivat aktiivisia ja osallistuivat suunnitteluun ja toimintaan. Yhteinen toiminta vaikutti myönteisesti nuorten sosiaalisten taitojen lisääntymiseen ja eri tapahtumissa mukana olleiden ikäihmisten kautta mahdollistui sukupolvien välinen kanssakäyminen ja sitä kautta saamelaiden perinteisen tietämyksen ja taitojen siirtyminen nuoremmille.

Tässä hankkeessa nostettiin esille nuorten tilanne saamelaisalueella. Nuorten oma aktiivisuus myös palkittiin, koska heidän aloitteensa etenivät konkreettisiin tekoihin mm. SámiSoster ry:n nuorisohanke ja siitä saatujen kokemusten pohjalta tehty jatkohanke, Karigasniemen kylä-talohanke, Inarin kirkonkylän nuorten toiminnan kehittäminen tai Enontekiön nuorten kerhot.

Saamelaisnuorten alueellisen toiminnan kehittämiseksi syntyi suunnitelma ja se olikin yksi tämän hankkeen tärkeimmistä tavoitteista. Suunnitelmaa varten kerättiin ideoita ja kehittämistarpeita nuorilta itseltään. Keskustelut nuorten kanssa olivat hyvin mielenkiintoisia ja ideointi oli hauskaa. Esim. saamelaisen päihdetyön kehittämiseksi esitettiin, että ”nuoret lähetetään vanhusten kanssa metsään, jossa he saavat konkreettisesti opastusta, miten alkeellisesti eletään ilman televisiota ja internetiä ja ilman viinaa. Pois ei tulla, ennen kuin jotain on tarttunut päähän”.

Materiaalien pohjalta valmistui hyvin laaja saamelaisen nuorisotyön kehittämissuunnitelma, josta yhdestä osasta kehitettiin hankehakemus ”sámi nuorat ovttas” ja johon Lapin lääninhallitus myönsi rahoitusta.

Saamelaiden nuorten hyvinvointia lisäävän alueellisen nuorisotyön kehittäminen on laaja ja monitahoinen asia ja se vaatisi useamman vuoden projektin. Hankkeelle olisi varattava rahoitusta sekä projektikoordinaattorin palkkaus- ja toimintakuluihin että nuorten tapahtumien ja tapaamisten kuluihin. Koska kysymys olisi nuorten saamelaisidentiteetin tukemiseen tähtäävä kehittämistoiminta, olisi hankkeeseen liitettävä tutkimusta, jolloin saataisiin tietoa, onko ja millaista vaikutusta ko.

toiminnalla. Osana hanketta olisi kehitettävä aiemmin Kaarasjoen yhteistyön yhteydessä esitettyä nuorisobussitoimintaa.

Hankkeen vetovastuu sopisi hyvin järjestölle, jolla on kiinnostusta asiaan ja jolla on jo olemassa toimintaverkosto ja yhteyksiä koko saamelaisalueelle.

Eri ikäiset nuoret esittivät erilaista toimintaa, joten jatkotoimissa olisi tämä huomioitava ja tällä on merkitystä myös hankkeiden budjetoinnissa. Sen lisäksi, että järjestetään alueellista toimintaa, on kehitettävä paikallista nuorisotoimintaa. Paikallisen toiminnan kehittämismvastuu on kunnilla, mutta järjestöjen ja muiden toimijoiden olisi keskenään verkostoiduttava, jotta välttyttäisiin päällekkäisyyksiltä ja että nuorille järjestyisi kattavasti tarvittavaa toimintaa.